

Rigó Balázs

A jog szuverenitása

Beszámoló Képesy Imre Az Országbírói Értekezlet története és öröksége című doktori értekezésének nyilvános vitájáról

Nagy érdeklődés mellett került sor az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Kari Tanácstermében 2023. május 29-én Képesy Imre doktorjelölt értekezésének nyilvános vitájára.

A jelölt témavezetője Mezey Barna egyetemi tanár, a bírálóbizottság tagjai Földi András egyetemi tanár, az MTA levelező tagja, Homoki-Nagy Mária tanszékvezető egyetemi tanár, Bathó Gábor adjunktus, míg a hivatalos bírálók Stipta István professor emeritus és Révész T. Mihály címzetes egyetemi tanár voltak.

A jelölt hosszú és mély kutatásainak állását összegezve látszólag szűk témájú értekezésében. A jelölt az alkotmánybíráskodás kezdeteiről¹ született tanulmányai után tért át az Országbírói Értekezlet kutatására. A kutatások során a jelöltnek nemcsak azokkal a szokásos kérdésekkel, feladatokkal kellett szembesülnie, hogy a jogtörténet mennyiben történelmi és mennyiben jogi diszciplína, hogy miként írjon mind a történészek, mind a jogászok számára maradandó művet, hogy a levéltári források mellett magában a neoabszolutizmus historiográfiájában hol helyezi el magát, hanem azzal a kérdéssel is, hogy miben áll a jog szuverenitása. Előbbi feladatokat a jelölt úgy a bizottság, mint a bírálók és a formális bírálatban részt nem vevő hozzászólók egyöntetű véleménye és elismerő helyeslése mellett oldotta meg. Így kiemelték a példás levéltári anyagkutatást, azok számos esetben a kortársak számára sem nyilvánvaló rendszerbe foglalását, a jelöltnek a példaértékű irodalomismeretét, nyelvi kompetenciáját, az elbizonytalanító részletekkel való szembeszállást, azt, hogy nyughatatlanul nemcsak megérteni, de megértetni is akarta a valójában pár hónapig tartó értekezlet mély-

ségeit. Ráadásul, a nyilvános vita adta keretek között közös gondolkodásra is sarkallta a jelenlévőket, hiszen olyan alapkérdések is szóba kerültek, amelyek kihívják a hallgatóságot, hogy megkíséreljék a válaszadást. Diktatúrának tekinthető-e a neoabszolutizmus, avagy az Ideiglenes Törvénykezési Szabályok milyen jogforrásnak minősülnek?² A kutatások emellett kiterjedtek Horvát-Szlavónországra, ahol a szabor által kiküldött bizottságnak és Erdélyre, ahol törvénykezési értekezletnek hívták azt a fórumot, amely az osztrák jog örökségének problémájával, illetve azzal küzdöttek, hogy miként állítsák vissza az 1848 előtti jogot. Ezeknek a kezdeményezéseknek a létezéséről még az avatottabb szakmabeliek is csekély ismerettel rendelkeznek, nemhogy az azokon zajló tárgyalások tartalmáról.

A jelölt azonban a címadó problémára egyben a tan széke mellett működő kutatócsoport fő témájára is remélhetőleg inspirációval szolgált. Természetesen jelen beszámoló keretei között az alábbi, általunk tett megállapítás csak egy megérzés, tudományos kidolgozottsággal nem rendelkezik, nem is rendelkezhet. Mégis, úgy véljük, hogy a jelölt érdeme, hogy felhívta a figyelmet arra, hogy a jog szuverenitása abban áll, hogy a jog miként, és még inkább az, hogy egyáltalán autonóm módon reagálhat akkor, amikor még az sem biztos az elméleti tudással és gyakorlati tapasztalattal felvértezett jogalkalmazók számára, hogy vajon közjogi vagy magánjogi problémával állnak-e szemben, hogy az elfogadott büntetőjogi kódex nélküli büntetőjog-alkalmazásról ne is essék szó.³ A jelölt miközben előadás mélységű és informatívus viszonylásában nemcsak arra mutatott rá, hogy a jog szuverenitása addig tart, amíg a politika az adott joghoz képest rugalmasabb érdekei révén közbe nem szól, hanem arra is, hogy a jog szuverenitása akkor kezdődik, amikor dogmatikai úton egymást kizáró jogértelmezésekre is mód nyílik, és ezt az egymásnak ellentmondó értelmezést a gyakorlat látszólag a logika törvényszerűségeinek ellentmondva meg is teszi. Nézetünk szerint a kettő végpont közötti tartomány, ami jelenti a jogalkalmazás gyakorlatát és annak időben kiterjedt voltát jelenti a jog valódi szuverenitását, azt, hogy a jog és annak alkalmazása a maga törvényszerűségei keretében a politikától függetlenül tud működni, még akkor is, ha ez a működés értelmezéstől függően nagy érdeksérellemmel is jár az egyik oldal részére és vice versa. Hogy ez a szuverenitás a konkrét joggyakorlatban miként valósult meg, azt a bizottság felterjesztése alapján a jelölt immár doktori fokozattal rendelkező szuverén kutatóként tárhatja elénk, hiszen a bizottság az egyetemi doktori tanácsnak *summa cum laude* minősítéssel javasolta a jelölt részére a doktori fokozat odaítélését. Szívből gratulálunk!

Jegyzetek

- ¹ KÉPESSY Imre: Az alkotmánybíráskodás kezdetei Magyarországon. In FAZEKAS Marianna (szerk.): *Jogi Tanulmányok 2012. I–II. kötet. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskoláinak III. konferenciája, 2012. április 20.* Budapest, 2012. ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, 109–121. p., valamint Az alkotmányörszék Kossuth kúthelyi alkotmánytervezetében. In Kis Norbert – PERES Zsuzsanna (szerk.): *Ünnepi tanulmányok Máthé Gábor oktatói pályafutásának 50. jubileumára. Studia sollemnia scientiarum politico-camerarium.* Budapest, 2017. Dialóg Campus Kiadó, Nordex Kft. 225–233. p.
- ² KÉPESSY Imre: A monarchikus diktatúra (az önkényuralom és provizórium kora). In MEZEY Barna – GOSZTONYI Gergely (szerk.): *Magyar alkotmánytörténet.* Budapest, 2020. Osiris Kiadó, 302–311. p.; Uő: Kérdések az Ideiglenes Törvénykezési Szabályok jogforrása jellegét illetően. In PERES Zsuzsanna – BATHÓ Gábor (szerk.): *Ünnepi tanulmányok a 80 éves Máthé Gábor tiszteletére. Labor est etiam ipse voluptas.* Budapest, 2021. Ludovika Egyetemi Kiadó, 608–617. p.
- ³ KÉPESSY Imre: „Amikor a közjogi tekintetek a magánjogi érdekekkel összeütközésbe hozattak” – szuverenitáskérdések az Országbírói Értekezlet ülésén. *Jogtörténelmi Szemle*, 2019. 3–4 sz. 23–30. p. vagy Uő: Büntetőjogi kérdések az Országbírói Értekezleten. In HACK Péter – KOÓSNÉ MOHÁCSI Barbara (szerk.): *Emberek őrzője. Tanulmányok Lőrincz József tiszteletére.* Budapest, 2014. ELTE Eötvös Kiadó, 43–52. p., valamint Az Ideiglenes Törvénykezési Szabályok elfogadásának egy elfeledett mozzanata. In MEZEY Barna (szerk.): *Kölcsönhatások. Európa és Magyarország a jogtörténelem sodrásában.* Budapest, 2021. Gondolat Kiadó, 167–175. p.

